

Analiza stanja družinskega podjetništva v Pomurju

DRUŽINSKO PODJETNIŠTVO V POMURJU

Robert Grah, Pomurska gospodarska zbornica

16. februar 2017, Terme VIVAT Moravske Toplice

IZHODIŠČA

- ▶ za Pomurje do sedaj ni bilo narejene raziskave oz. analize o stanju družinskega podjetništva v regiji
- ▶ podrobni podatki obstajajo za Slovenijo kot celoto, predvsem na podlagi aktivnosti, ki jih na področju družinskega podjetništva izvajajo različne državne in ostale institucije (npr. E&Y itd.)
- ▶ raziskava o družinskem podjetništvu v Pomurju nujna iz razloga, da dobimo vpogled v dejansko stanje družinskega podjetništva v t.i. mikroregiji
- ▶ raziskava temelji na rezultatih vprašalnika in na podatkih, zbranih od družinskih podjetij v Pomurju v obdobju oktober-november 2016 in je bila izvedena s podporo Zakona o razvojni podpori pomurski regiji 2010-2017 v sodelovanju z Razvojnim centrom Murska Sobota
- ▶ anketni vprašalnik za družinska podjetja, ki je bil posredovan na teren, sestavljajo izbrana vprašanja, ki smo jih pripravili na Pomurski gospodarski zbornici

IZHODIŠČA

- ▶ odgovori, ki smo jih dobili s terena predstavljajo vzorec iz družinskih mikro, malih, srednje velikih in velikih podjetij ter samostojnih podjetnikov
- ▶ kontaktirali smo po izboru **okrog 800 družinskih podjetij** in družinskih samostojnih podjetnikov (s pomočjo podjetniškega podpornega okolja)
- ▶ analiza temelji na rezultatih vprašalnika; **na podatkih zbranih od 70 družinskih podjetij v Pomurju**. Stopnja odziva je ca. 9%. Odgovori predstavljajo vzorec iz mikro, malih, srednje velikih in velikih podjetij.
- ▶ na podlagi zbranih vhodnih podatkov smo analizirali stanje družinskega podjetništva v Pomurju, vse z namenom krepitev družinskega podjetništva kot enega izmed ključnih temeljev za razvoj gospodarstva in regije kot celote.

PREDPOSTAVKA

Pred začetkom dela so bile postavljene naslednje delovne predpostavke - hipoteze.

1:

- Predvidevamo, da je na čelu večine pomurskih družinskih podjetij še vedno prva generacija, ki že razmišlja o prenosu podjetja na potomce.

2:

- Predvidevamo, da se bo prehod lastništva na naslednje generacije pri večini družinskih podjetij, ki se bodo odločila za prenos, le ta zgodil v roku do 5 let.

3:

- Predvidevamo, da družinska podjetja v Pomurju potrebujejo strokovno pomoč in podporne informacije pri samem poslovanju ter prenosa nasledstva na mlajšo generacijo.

VPRAŠALNIK

Anketni vprašalnik je najpogostejši način zbiranja podatkov in je nepogrešljiv instrument v raziskovanju.

Vprašalnik je vseboval 35 vprašanj in je razdeljen na 4 sklope:

- ▶ Demografski podatki anketiranca v podjetju
- ▶ Splošni podatki o družinskem podjetju
- ▶ Specifični podatki o družinskem podjetju
- ▶ Pomoč in ukrepi, ki bi jih družinska podjetja potrebovala v okviru poslovanja oz. prenosa nasledstva

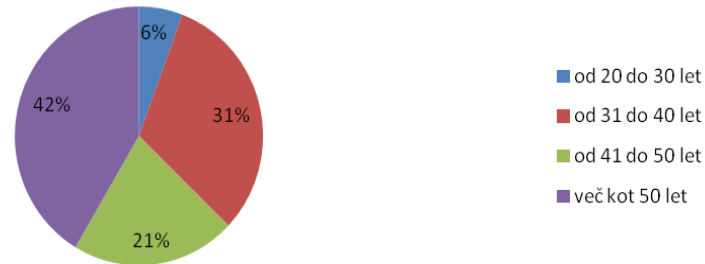
Z analizo anketnega vprašalnika smo pretvorili surove podatke v pregledne tabele in grafe ter posledično v rezultate, ki jih predstavljamo v nadaljevanju.

REZULTATI

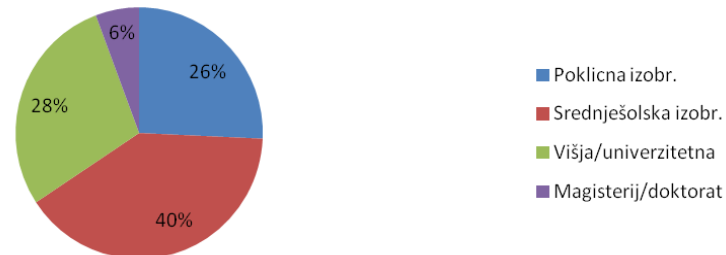

- ▶ Če pogledamo stanje v Pomurju, izhajajoč iz raziskave in obdelave vprašalnika ugotovimo, da vprašana pomurska družinska podjetja vodijo predvsem moški (67% podjetij), v starosti nad 50 let ter s končano vsaj poklicno izobrazbo.

Starost (večinoma lastnikov družinskih podjetij, ki so sodelovali v raziskavi)

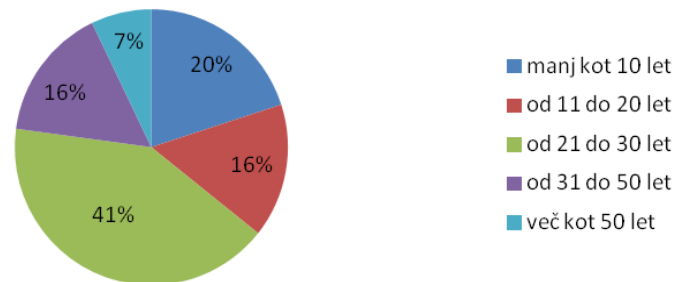
Izobrazba (večinoma lastnikov družinskih podjetij, ki so sodelovali v raziskavi)

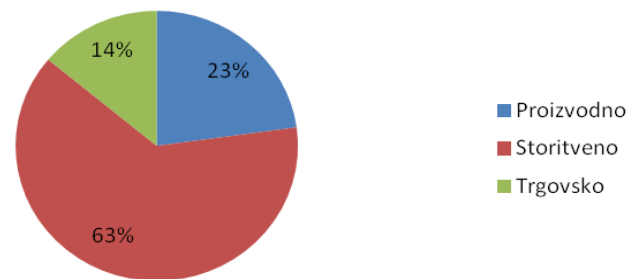

- ▶ **64% družinskih podjetij, je starih nad 21 let ter se ukvarjajo v 63% s storitveno dejavnostjo, 23% s proizvodno dejavnostjo in 14% s trgovsko dejavnostjo.**

Porazdelitev družinskih podjetij po starosti podjetja

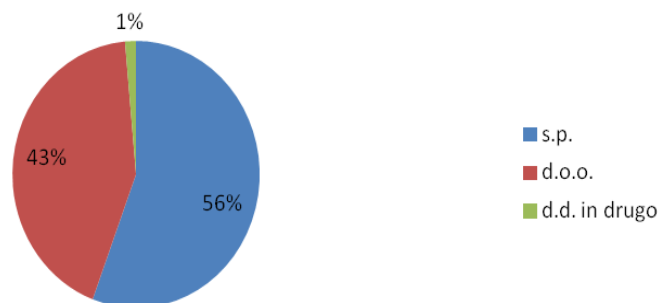
Porazdelitev družinskih podjetij po dejavnosti

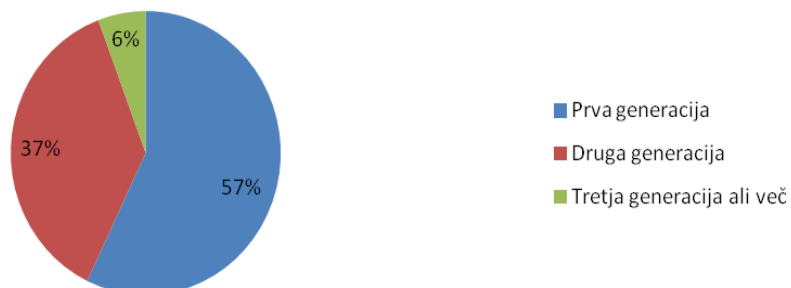

- Družinska podjetja v Pomurju največ vodi prva generacija in poslujejo v statusni obliki kot s.p. in ali d.o.o.

Porazdelitev družinskih podjetij po statusni obliki

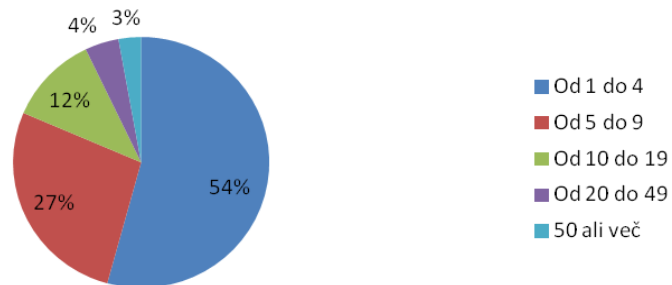
Porazdelitev družinskih podjetij po vodilni generaciji

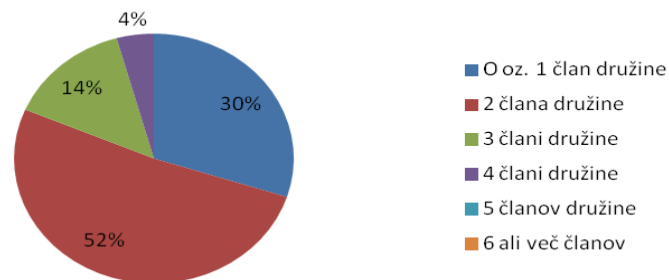

- ▶ Večina družinskih podjetij **zaposluje do 20 delavcev**, obenem pa sta v teh podjetjih zaposlena največkrat v povprečju 2 družinska člana.
- ▶ Člani družine so v podjetju aktivni na naslednjih področjih: **vodijo podjetja, skrbijo za finance, skrbijo za prodajo in nabavo.**

Porazdelitev družinskih podjetij po številu zaposlenih

Število zaposlenih družinskih članov v podjetju

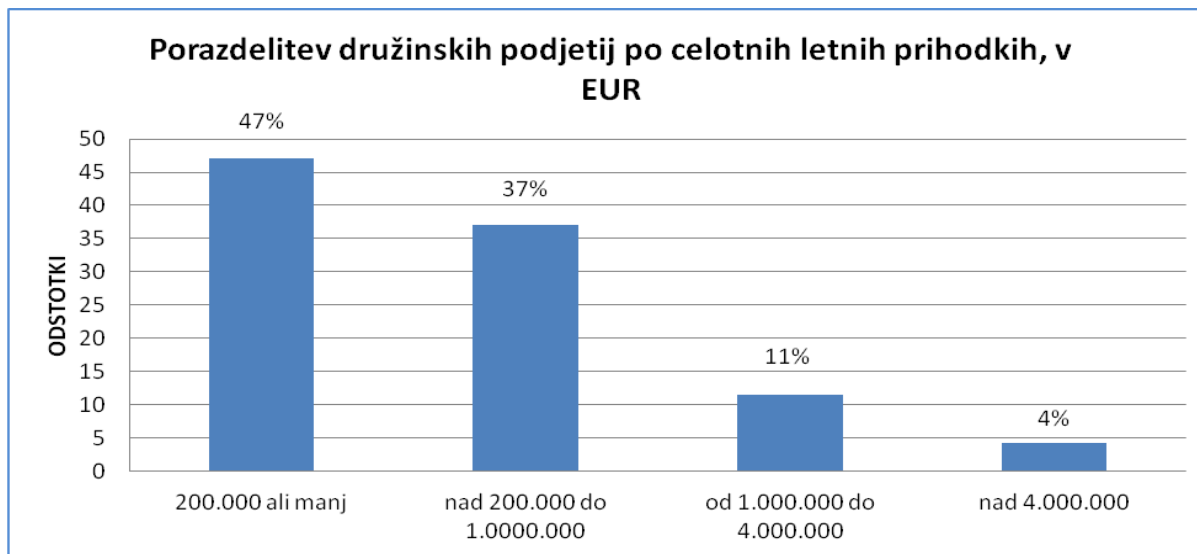

► **Porazdelitev družinskih podjetij po celotnih letnih prihodkih, v EUR**

Velika večina družinskih podjetij iz analize dosega promet do 1.000.000 EUR.

Iz tega lahko zaključimo, da največji delež družinskih podjetij v pomurski regiji predstavljajo predvsem mikro in majhna podjetja, ki večinoma poslujejo večinoma na domačem trgu (povprečno v 85%).

► Kdaj podjetja načrtujejo prenos na naslednjo generacijo

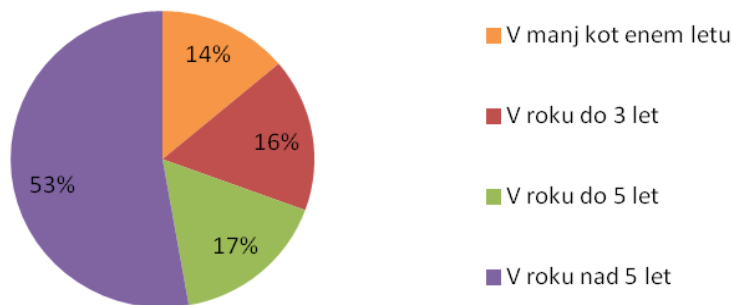
Skozi analizo ugotovimo, da se bo pri 53% vprašanih podjetij, ki načrtujejo prenos, **ta zgodil v roku nad 5 let.**

Tri skupine vprašanj, ki se v procesu razmišljanja in priprave na prenos pri podjetjih največkrat pojavljajo so:

- kateri so davčni, finančni in pravni vidiki prenosa?
- na katerega družinskega člana izvesti prenos?
- kdaj je pravi čas za prenos?

To pomeni, da je potrebno v podpornem okolju podjetjem zagotoviti tudi kakovostne in finančno dostopne storitve zunanjih strokovnjakov, ki bodo sposobni reševati izzive pred katerimi so družinska podjetja.

Podjetja, ki načrtujejo prenos na naslednjo generacijo, ga načrtujejo...

Najpomembnejša vprašanja podjetij in dileme, ko razmišljajo o prenosu so:

Zbranih deset najpogostejših odgovorov družinskih podjetij:

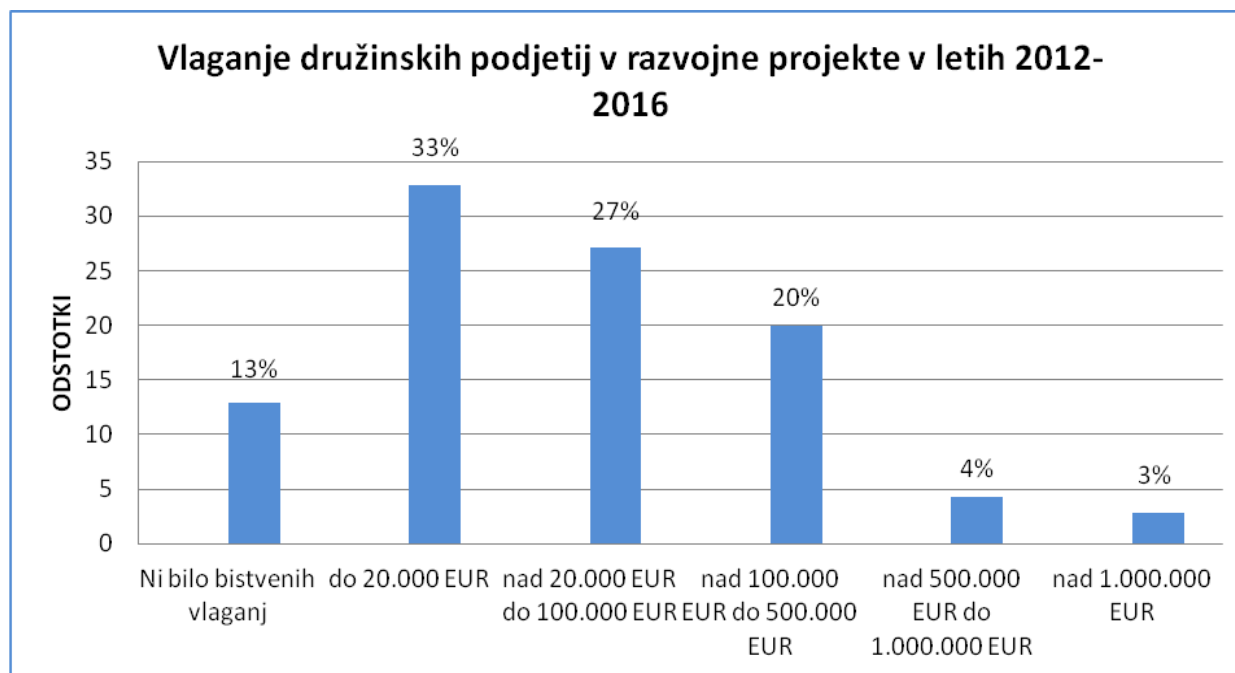
- ▶ kateri so davčni in pravni vidiki prenosa?
- ▶ na katerega družinskega člana izvesti prenos?
- ▶ kdaj je pravi čas za prenos?
- ▶ ureditev lastniških razmer po prenosu (ali izvesti 100% izhod iz firme)?
- ▶ bo podjetje po prenosu preživelo oz. imelo delo?
- ▶ ali naslednike sploh zanima družinsko podjetje?
- ▶ na kakšen način motivirati naslednike za prevzem?
- ▶ naj si potencialni nasledniki sami izberejo svoj poklic in cilj?
- ▶ odziv zaposlenih, partnerjev, kupcev in okolja podjetja na prenos?
- ▶ izbira statusne oblike po prenosu?

Vlaganje družinskih podjetij v razvojne projekte v letih 2012-2016 v EUR

V obdobju med 2012 in 2016 je 50% vprašanih podjetij v razvojne projekte podjetja vložilo do 100.000,00 EUR. Upoštevati moramo dejstvo, da gre predvsem za mikro in majhna podjetja.

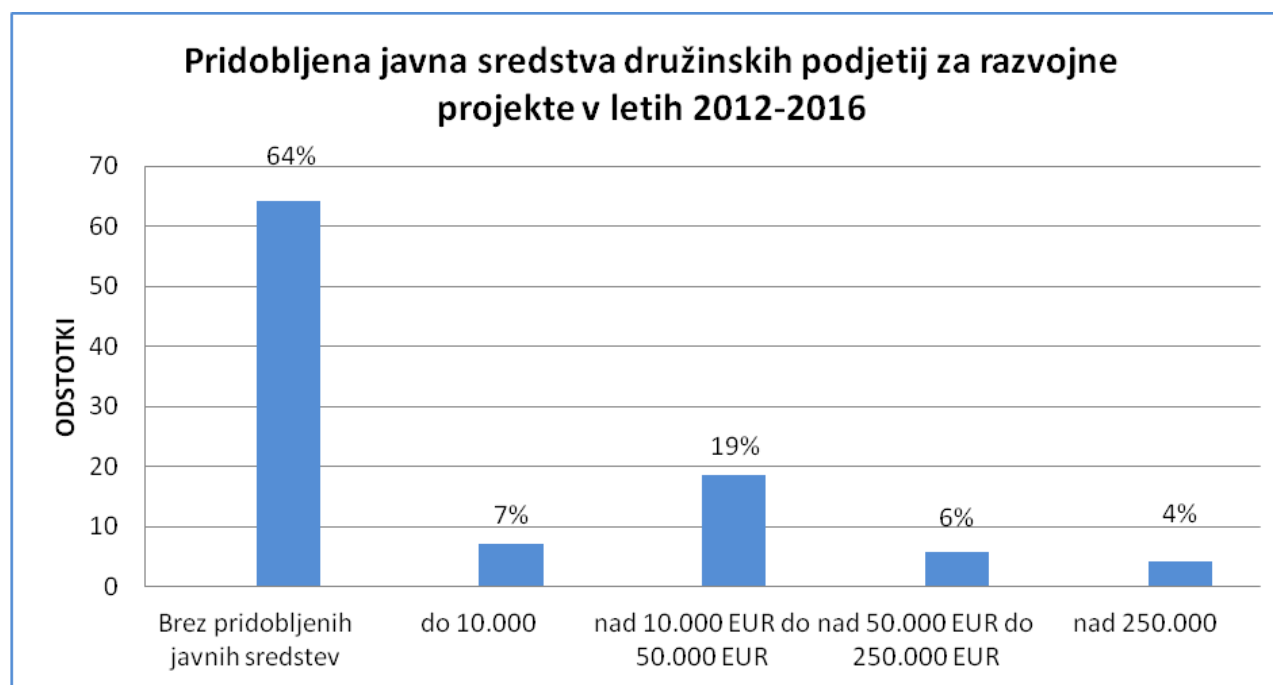
Obstajajo pa tudi izjeme (podjetja z večjim potencialom rasti ter srednje velika podjetja), katera so vložila v razvojne projekte tudi krepko nad 1.000.000,00 EUR.

Pridobljena Javna sredstva družinskih podjetij v razvojne projekte v letih 2012-2016 v EUR

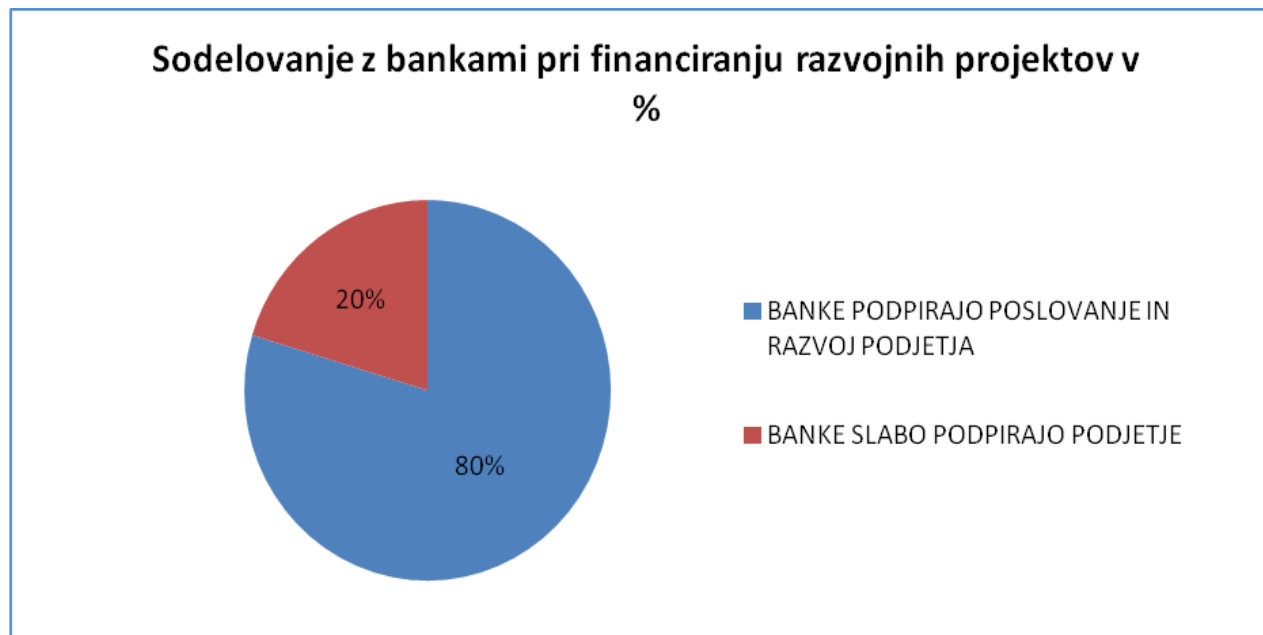
- Svoj razvoj financirajo v pretežni meri z lastnimi sredstvi in obenem smatrajo, da je dostop do različnih razvojnih javnih sredstev prezahteven. Kljub temu pa tistim, ki izkoristijo tovrstno pomoč, javna sredstva omogočajo hitrejšo rast in razvoj poslovanja.

Sodelovanje z bankami pri financiranju razvojnih projektov

- ▶ družinska podjetja ocenjujejo sodelovanje z njimi v večji meri kot dobro (80%), čeprav podatki po drugi strani kažejo, da je izkoriščenost bančnih sredstev za namene kreditiranja slaba, predvsem na račun včasih slabo pripravljenih projektov, ki zaradi prevelikega tveganja za banko ne prestanejo ustrezne bančne presoje in podpore po podprtju posameznega projekta.

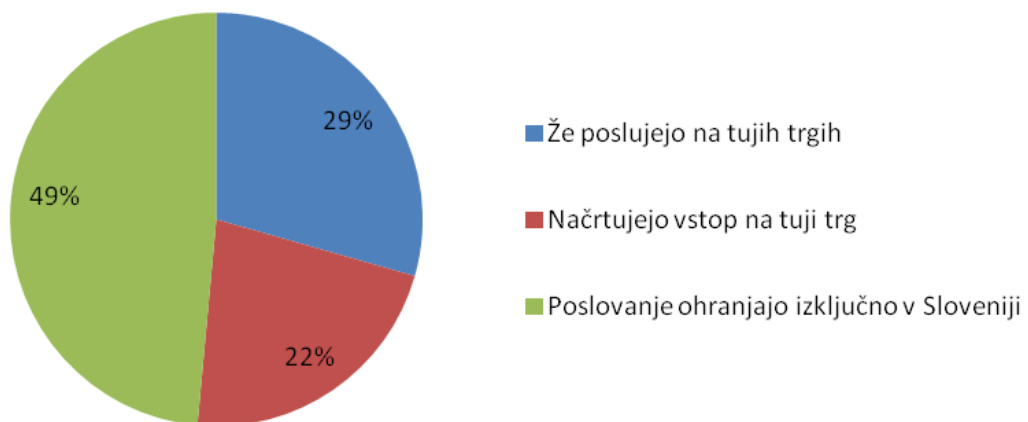

Pripravljenost na internacionalizacijo poslovanja

- ▶ slovenski trg postaja za družinska premajhen. Stopnja internacionalizacije povprečnega slovenskega družinskega podjetja je 16,9% (EY in dr. Boštjan Antončič 2015). Skozi analizo smo ugotovili, da **29% vprašanih družinskih podjetij že prodaja/posluje na tujih trgih** oziroma jih 22% dodatno razmišlja o tem.

Internacionalizacija poslovanja družinskih podjetij

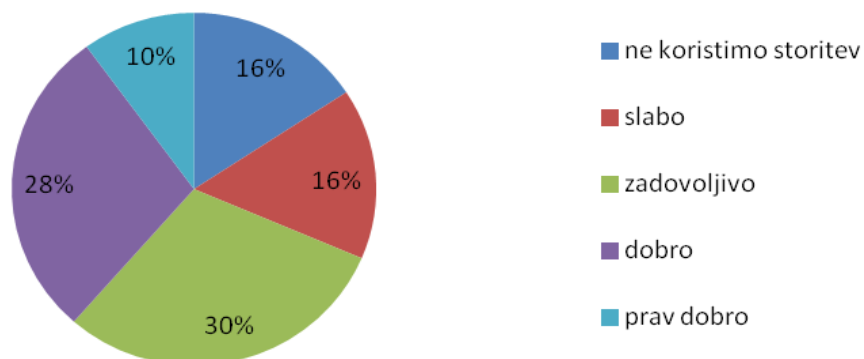

Sodelovanje s podjetniškim podpornim okoljem

- ▶ 68% vprašanih podjetij smatra, da je podporno podjetniško okolje več kot zadovoljivo organizirano ter bi obenem v 34% potrebovali pomoč zunanjega svetovalca v primeru prenosa poslovanja na naslednjo generacijo.
- ▶ večina vprašanih podjetij, ki razmišlja o prenosu, bi potrebovala zunanjo pomoč pri pravnih, finančnih in davčnih vidikih nasledstva, podpori poslovanju ter internacionalizaciji poslovanja (skupaj 74%).

Ali podporno okolje nudi dobro podporo pri poslovanju družinskih podjetij?

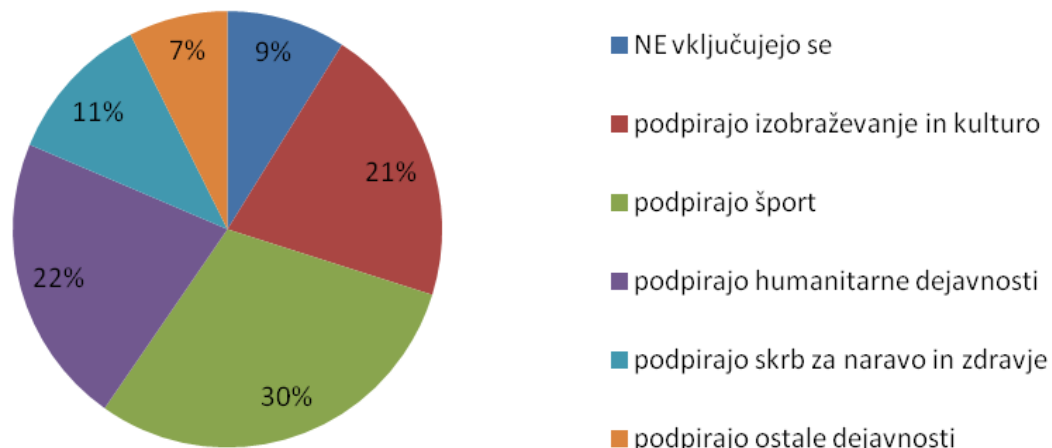

Vključevanje družinskih podjetij v človekoljubne in dobrodelne aktivnosti v okolju

- ▶ Vprašana družinska podjetja so v 81% družbeno odgovorna in podpirajo aktivnosti v okolju, največ šport in humanitarne dejavnosti.

Vključevanje družinskih podjetij v človekoljubne in dobrodelne aktivnosti v okolju

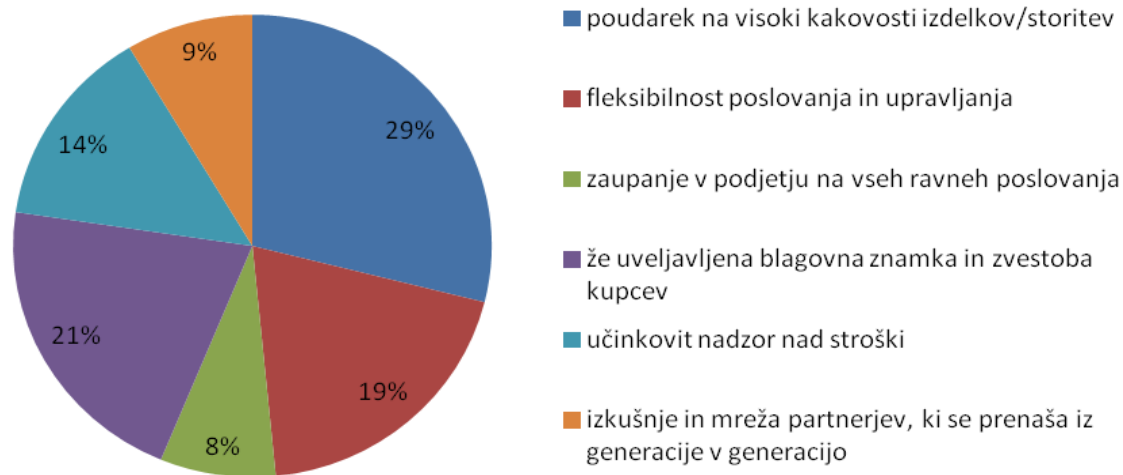

Dejavniki, ki največ prispevajo k poslovnemu uspehu družinskega podjetja

- K poslovnemu uspehu družinskega podjetja največ pripomorejo kakovostne storitve oz. izdelki ter že uveljavljena blagovna znamka.

Dejavniki, ki največ prispevajo k poslovnemu uspehu družinskega podjetja

Lastniki družinskih podjetij bi najraje na svoje potomce prenesli naslednji nauk oz. znanje:

Zbranih deset najpogostejših odgovorov družinskih podjetij:

- ▶ trud prinese rezultate
- ▶ bodite vztrajni in iznajdljivi
- ▶ povezovanje je nujno za uspeh
- ▶ na dolgi rok se ceni odgovornost, kvaliteta in poštenost
- ▶ pri delu in vodenju uporabljaj »kmečko logiko«
- ▶ nujno je sprotno reševanje konfliktov
- ▶ delaj za ljudi, ne za denar
- ▶ posluj po načelu fair playa
- ▶ bodi zadovoljen z majhnim, uspeh pride sam od sebe
- ▶ bodi kreativen in razmišljaj pozitivno

PREDPOSTAVKE

Z aktivnostmi opredeljenimi v izhodiščih smo skozi analizo skušali postavljene hipoteze ali potrditi ali ovreči. Rezultati so naslednji:

1:

- Predvidevamo, da je na čelu večine pomurskih družinskih podjetij še vedno prva generacija, ki že razmišlja o prenosu podjetja na potomce.

DA

2:

- Predvidevamo, da se bo prehod lastništva na naslednje generacije pri večini družinskih podjetij, ki se bodo odločila za prenos, le ta zgodil v roku do 5 let.

NE

3:

- Predvidevamo, da družinska podjetja v Pomurju potrebujejo strokovno pomoč in podporne informacije pri samem poslovanju ter prenosa nasledstva na mlajšo generacijo.

DA

ZAKLJUČEK

- ▶ Zaključimo lahko, da je od dviga uspešnosti poslovanja podjetij v regiji, predvsem tudi družinskih odvisno celotno regijsko gospodarstvo.
- ▶ Pred nami vsemi je skupen izziv za nujen nadaljnji dvig gospodarske moči regije, predvsem dodane vrednosti zaposlenih ter znižanja brezposelnosti. Kot vidimo v podatkih ter tudi drugih kazalnikih gospodarjenja, namreč še vedno zaostajamo za slovenskim povprečjem.
- ▶ Pomembno vlogo bodo imela predvsem družinska podjetja, katerim pa mora s kakovostnimi storitvami ob strani stati podporno podjetniško okolje.
- ▶ Predvsem s strokovno pomočjo pri prenosu nasledstva na mlajšo generacijo.

HVALA ZA POZORNOST.